

שאלה: במקומות רבים בתורה למדנו שאנו "עם הנבחר". אם כן קשה להבין מדוע אנו תמיד מוקפים צרות, דור אחר דור? האם אין זה מחליש את יכולתנו להאמין בהקב"ה? להאמין במשפטי צדק שלו?

תשובה: יש שני סוגי ידיעה. יש המוחלטת, שהיא וְדַאִית. ויש הנראה לסתירה לכך. אבל כשמכירים פתרונות שונים רואים שאין הכרח להכחיש את הידיעה המוחלטת.

העולם מונהג בחכמה. זאת אנו רואים יום יום, רגע אחרי רגע. הלומד חכמת הביולוגיה מתפלא מאד על תיאום פרטים אין-ספור לתכנון גוף האדם. האדם ללא שיניים היה מתקשה לאכול רוב מזונו, פרט לנוזלים. ובקידמת פיו יש שיניים חותכות, ובצדי פיו יש שיניים הטוחנות. בלי הראשונות היה בלתי אפשר לנגוס בתפוח. וללא הטוחנות היה האדם בולע חתיכות גסות, ומקשה בכך על עיכול המזון וגם גורם לו אי-סדרים בבטנו. ועוד, בתוך פיו יש מעיינות רוק, המסייעים ללוש את חלקי המזון להיות כדור מגובש. ויש בפיו לשון שהוא אבר שרירי המשמש להבנת טעם המזון, ומסייע לדחוף למול השיניים את המזון המתפורר בפיו ע"י לעיסה. והלשון, לעת ירצה האדם, מתרומם להפיל כדור המזון לתוך הלוע כדי שירד לכלי העיכול שבבטנו. ויש לו לאדם שני צינורות בגרונו. הקנה למען נשימת אויר, ויש וְנֶשֶׁט דרכו יורד המזון. אוי ואבוי אם פרור אוכל יכנס בטעות לתוך הקנה. סופו להגיע לריאות, ויגרום זיהום ובעיות רפואיות. רק בבית חולים יצליחו להוציא מזון מְסַכָּן זה מהריאות שלו. אלא שהקב"ה סידר שבעת לעיסת המזון יש בליטת בשר המכסה את ראש צינור הקנה, ולהציל את האדם מ"תאונות".

וכך אפשר להמשיך בפרטים אין מספר על פלאי גוף האדם. וכך הוא בכל סוגי בעלי-חיים שבעולם, מהפיל ועד הנמלה, יש חכמות בנויות מראש במערכת גופם. והקב"ה קבע בהם גם אינסטינקטים המצילים חיים. ובכך רואים בחוש שיש לעולם בורא ומנהיג. אם כן לטעון שהעולם הוא הפקר, אינו אמת כלל. אם כן נחזור לשאלה, מדוע עם ישראל סובל כל כך הרבה?

הקב"ה בעצמו ענה על כך כמה תשובות. נסתפק כאן בשנים מהם. כתוב: "רק אֶתְכֶם [=ישראל] יִדְעֵתִי מִכָּל מְשֻׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה, **עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם** אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם" (עמוס ג, ב). במלים אחרות, ה' קרוב רק לעם ישראל. לכן הוא מקפיד עליהם שיהיו נקיים מכל סטייה, מכל עון וחטא. שאר האומות אין להם חלק לעולם הבא, לכן פועלים בהם חוקי הטבע בלבד, ואין ה' דורש מהם נקיון רוחני במדריגה גבוהה. אבל עם ישראל שנבחרו בעולם להיות דוגמא לאלוהות, עליהם באות הצרות להעניש אותנו על כל קלקולם. ובזאת אנו תמיד נקיים, כי

"שילמנו את החוב". מה שאין כן הגוים, אין להם התוחלת הנצחית של חיי עד, ולכן אין ההשגחה דבקה בהם.

מענה שני.

"ה' צָדִיק יִבְחֶן... (תהלים יא, ה). האמונה נבחנת באדם לא כאשר נוח לו וכאשר אין לו כלל בעיות. אבל כאשר הוא מקבל אכזבות, כאשר אחרים מציקים לו, כאשר יש התנגדות אליו, ואע"פ כן הוא אוהז באמונותיו, בזה ניכר שהוא נאמן לאלוהו.

הצרות שעברו על ישראל, מאז היותו לעם, הם רצף לא נורמאלי. אף אומה בעולם סבלה כל כך כמו ישראל. וכמו שאמר דוד המלך בזמנו "וְלֹא יוֹסִיפוּ בְנֵי עוֹלָה לְעֵנֹתוֹ כְּאִשֶׁר בְּרֵאשׁוֹנָה" (שמואל-ב ז, י). רק יצאנו ממצרים וכבר בא עמלק. זה כלל לא טבעי. אלא היא בהשגחה גדולה לבטא שאפילו יהיו כל האומות נגדנו, אנו את תפקידינו לא ננטוש. ובזה כל גדולתנו.

גדולתנו במה שאנו עם קשה עורף. אנו עֲמִידִים מול כל לוחצינו. כדאי לציין כאן לדברי "מסילת ישרים" (פרק יט) בענין הצדיקים הגדולים, כיצד הם מתגברים על הבעיות והמצוקות:

"אלא כל תפילתם להגדיל כבוד השם יתברך ולעשות נחת רוח לפניו, וכל מה שיתגברו עיכובים נגדם עד שיצטרכו הם יותר כח להעבירם, הנה יֶאֱמָץ לבם וישמחו להראות תוקף אמונתם. כְּשֶׁר צבא הרשום בגבורה, אשר יבחר לו תמיד במלחמה החזקה-יותר, להראות תוקפו בנצחונה. וכבר מורגל זה הענין בכל אוהב בשר ודם, שישמח כי יזדמן לו מה שיוכל להראות בו אל אשר הוא אוהב [אותו] עד היכן מגיע עוצם אהבתו".

רמב"ן (דברים לב, נו) בזמנו התפעל מעמידת עם ישראל מול כל לוחציו. כך לשונו:

"שהיה רצון מלפניו להקים לו לעם כל הימים, כי הם הקרובים אליו והיודעים אותו מכל העמים... שיזכור ה' ברחמים כי הם עמו מאז, ויזכור כי הם עבדיו שעמדו לו בגלותם כעבדים לסבול הצרות והשעבוד, וכענין שנאמר (ישעיה סג ח) 'ויאמר אך עמי המה, בנים לא יִשְׁקְרוּ'. ועל זה כתב רד"ק על ישעיה: "כאשר לְקַחֵם לוֹ לְעַם, כשהוציאם ממצרים אמר 'אך עמי המה', אלה עמי הם שלקחתים מתוך עם אחר, ולקחתים לי לְבָנִים, ולא ישקרו בי לעולם".